

Nr 11.

Utrikesutskottets utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 165 om godkännande av Sveriges anslutning till Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, dels o c k i ämnet väckt motion I: 459.

Genom en den 2 mars 1951 dagtecknad, till utrikesutskottet hänvisad proposition, nr 165, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för samma dag, äskat riksdagens godkännande av Sveriges anslutning till Europarådets konvention av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehäft en inom första kammaren av herr *Herlitz* väckt motion, nr 459.

Utskottet. Utskottet, som under ärendets föredragning inhämtat ytterligare upplysningar, ansluter sig till vad departementschefen i sitt yttrande anfört under framhållande av att, därest framdeles tillräckliga skäl härför finnas föreligga, utskottet utgår från att proposition om avgivande av en särskild förklaring, genom vilken Sverige underställer sig en europeisk domstol för skydd av de mänskliga rättigheterna, framlägges för riksdagen. Utöver vad departementschefen anfört beträffande konventionsförslagets artikel 9, erinrar utskottet om att, därest föreliggande lagförslag angående religionsfrihet skulle upphöjas till lag, särskilt förbehåll om Sveriges alltjämt gällande religionslagstiftning bör göras, försåvitt ratificering skulle äga rum före den nya religionsfrihetslagens ikraftträdande.

I motionens punkt 1 framhålles, att det torde vara utmärkande för det lagbegrepp, varpå konventionen bygger, att inskränkningar i den enskildes frihet få göras endast i kraft av lag, som stiftats under medverkan av folkrepresentationen. I Sverige kan Kungl. Maj:t emellertid i kraft av RF 89 utan RD:s medverkan utfärda författningar, som innebära inskränkningar i medborgarnas frihet. Motionären ifrågasätter därför, om svensk rätt är förenlig med konventionstexten.

Konventionen innehåller i olika artiklar regler, angående i vilken mån staterna genom sin interna lagstiftning skola kunna stadga inskränkningar i de mänskliga rättigheterna i avsikt att tillgodose vissa angivna allmänna eller enskilda intressen. Däremot upptager konventionen icke något stadgande om på vad sätt denna lagstiftning skall tillkomma. Intet i konventionen ger vid handen, att denna skulle avse att reglera några konstitutionella förhållanden. Den slutsats, som härav kan dragas är, att ur konven-

tionens synpunkt varje stat är oförhindrad att låta lagstiftning i här berörda avseende tillkomma i den ordning, som statens konstitution kan föreskriva. Först om lagstiftningen innehållsmässigt sett skulle stå i strid med konventionen, föreligger en kränkning av denna. På grund av vad nu anförts finner utskottet skäl ej föreligga att vid en ratifikation av konventionen göra förbehåll för § 89 i regeringsformen eller att eljest göra något uttalande angående de former, i vilka den svenska lagstiftningen tillkommer.

Motionens punkt 2 framhåller, att det är utmärkande för den moderna rättsstaten, att den enskilde äger värja sig mot ingrepp i sina rättigheter från myndighets sida genom talan inför allmän eller administrativ domstol. Enligt svensk rätt står i vissa fall, understryker motionären, vägen till domstol icke öppen, utan man får nöja sig med regeringens avgöranden i besvärsväg. Sålunda behandlas frågor om frihetsberövande enligt utlänningslagen uteslutande på administrativ väg; det är Konungen i statsrådet, som i sista hand prövar åtgärdens laglighet. Motionären finner detta icke vara förenligt med bestämmelserna i konventionsförslaget artikel 5: 4, som stadgar rätt att inför domstol föra talan å frihetsberövande åtgärd.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att enligt artikel 5 mom. 1 f) i konventionen hinder icke möter mot en lagstiftning, enligt vilken personer kunna berövas sin frihet till förhindrande av att de obehörigen inkomma i landet, eller som ett led i förfarande för deras utvisning. Då Kungl. Maj:ts rätt enligt utlänningslagen att i samband med avvisning eller utvisning förordna om internering av utlänning är oinskränkt, skulle talan inför domstol — därest sådan kunde äga rum — endast kunna resultera i ett konstaterande av Kungl. Maj:ts diskretionära prövningsrätt.

Vad motionären anför om frihetsberövande enligt polisinstruktionen finner utskottet med hänsyn till det kortvariga omhändertagande, varom i sådana fall kan bliva fråga, knappast kunna betraktas såsom ett frihetsberövande enligt konventionens mening.

Utskottet finner sålunda, att även om i de av motionären anförda fallen talan inför domstol i konventionens mening icke kan äga rum, dessa fall icke äro av den beskaffenhet att behöva föranleda förbehåll vid konventionens ratificering.

I motionens punkt 2 ifrågasättes vidare, huruvida svensk rätt står i överensstämmelse med konventionens artikel 13, vilken garanterar envar, vars fri- och rättigheter kränkts, effektiv möjlighet att tala härå inför inhemsk myndighet. Motionären framhåller, att man enligt svensk rätt i många fall i sista instans får nöja sig med avgörande av regeringsmakten.

Utskottet finner även klagorätt i administrativ väg och rätten att hänvända sig till riksdagens ombudsmän fylla konventionens krav på rätt att föra talan inför myndighet, och anser icke att vad motionären i detta sammanhang anført är av natur att behöva föranleda något förbehåll vid konventionens ratificering.

Motionärens slutliga yrkande, att riksdagen i samband med godkännandet av konventionsförslaget skulle göra ett uttalande om önskvärdheten av en

utveckling av den svenska rätten i riktning mot de i övrigt för de europeiska staterna gemensamma rättsstatsideal, som konventionen åsyftar att säkerställa, finner utskottet vara av den art, att det icke tillkommer utskottet att därom göra något uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition, meddela av Kungl. Maj:t begärt godkännande av Sveriges anslutning till Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna;

B) att motionen I: 459 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 april 1951.

På utrikesutskottets vägnar:

RICKARD SANDLER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Sandler, v. Heland och Gustaf Karlsson;

från andra kammaren: herrar Hedlund, Fast, Hallén och Edberg.
